

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ**

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ДНІПРОВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»
ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ**

НАЦІОНАЛЬНА МЕТАЛУРГІЙНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ

**ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА**

UNIVERSITY OF LJUBLJANA (SLOVENIJA)

МАТЕРІАЛИ

**Всеукраїнської науково-практичної
конференції з міжнародною участю**

**«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ТА ВИЩОЇ
ОСВІТИ»**

м. Дніпро | 21 квітня 2020 р.

Редакційна колегія:

- Сиченко Віктор** доктор наук з державного управління, професор, ректор комунального закладу вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради»
- Безена Іван** кандидат філософських наук, завідувач кафедри соціально-гуманітарної освіти комунального закладу вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради»
- Степаненко Олена** кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри соціально-гуманітарної освіти комунального закладу вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради»
- Danijela Trškan** PhD, University of Ljubljana, Slovenia

С 69 Актуальні питання соціально-гуманітарної середньої та вищої освіти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (21 квітня 2020 року, м. Дніпро) / ред. колегія: В. В. Сиченко, І. М. Безена, О. К. Степаненко, Danijela Trškan. Дніпро-Любляна: КЗВО «ДАНО» ДОР», Україна – University of Ljubljana, Slovenia, 2020. 206 с.

Мета конференції: здійснення комплексного наукового аналізу сучасного стану соціально-гуманітарної науки в закладах середньої та вищої освіти. Конференція пройшла реєстрацію в ДНУ «УкрІНТЕІ», посвідчення № 90 від 14.02.2020. Науковий захід пройшов у рамках науково-дослідницької теми «Соціально-гуманітарна освіта і особистість: сучасні змістовні трансформації» (ДНУ «УкрІНТЕІ», реєстраційний номер 0118U004951 від 05.06.2018).

Участь у конференції взяли науковці, аспіранти, студенти ЗВО та науково-дослідних установ, а також учителі закладів освіти України та зарубіжжя.

Матеріали подаються в авторській редакції, відповідальність за точність викладених у публікаціях фактів несуть автори.

© КЗВО «ДАНО» ДОР»

ЗМІСТ

• Сиченко В. В., Безена І. М.	6
Сучасна особистість у вимірах концепції «Нова українська школа»: пріоритети управління освітньою системою та розвиваючим освітнім середовищем	
• Danijela Trškan	13
The Role of Local History in Elementary and Secondary Schools in Slovenia: An Evaluation of the Centre for School and Outdoor Education	
• Базилевська О. О., Чигрина В. А.	31
Громадянське виховання учнів засобами українського мистецтва	
• Безена І. М., Вашенко М. І., Шаповал О. І., Богатирьова Т. М.	34
Роль учителя гуманітарних дисциплін у сучасних дистанційних освітніх моделях	
• Безена І. М., Ватковська М. Г.	43
Освіта з прав людини та освіта демократичного громадянства як фактори змістовних трансформацій шкільної освіти	
• Великодна Є. М.	49
Виклики інформаційного суспільства для здоров'я особистості	
• Висоцька О. Є.	54
Філософія освіти в нових умовах буття	
• Вознюк Л. В.	57
Взаємоз'язок методологічної культури вчителя та його професійної компетентності	
• Габзовська Н. С., Найдовська Ж. М., Нікітіна М. П., Попович І. А.	61
«Нова українська школа»: концепти адаптації першокласників до шкільного навчання	
• Дорошенко О. А.	65
Реалізація компетентнісного підходу на уроках української мови в науково-методичному проєкті «Інтелект України»	
• Звєгінцева І. О.	70
Кейс-метод на уроках історії та громадянської освіти як спосіб соціалізації учнів в поліетнічному просторі	
• Кирпа А. В.	74
Розвиток комунікативної компетенції учнів початкових класів в умовах літнього пришкільного мовного табору	
• Кирсань О. М., Астапенко О. О.	79
Інтегроване заняття з української мови та фінансової грамотності в 5-а класі	
• Коваль О. С.	85
Рекомендації щодо проведення диспуту та його значення	
• Коваль О. С.	89
Керування емоціями як запорука вдалої комунікації	

• Коляда І. Г.	94
Міжкультурна комунікація у вимірах глобалізації	
• Кочерга Є. В.	97
Теорія множинного інтелекту як основа особистісно орієнтованого навчання	
• Кушнікова С. В.	101
Інноваційна особистість: вимога сучасності і новий зміст в освіті	
• Ліончук Р. А.	107
Дитяча художня література в системі гуманітарної освіти (Польща)	
• Майданенко С. В.	111
Готовність педагогічних кадрів до роботи з обдарованими школярами	
• Мосора Л. С.	115
Інформаційні ресурси для дистанційного навчання студентів	
• Накашидзе І. С.	118
Професія жінки як засіб розкриття образу героїнь у збірці новел Є. Кононенко «Повії теж виходять заміж»	
• Перець Ю. В.	122
Вивчення англійської мови в середніх загальноосвітніх навчальних закладах.	
• Савич А. В.	126
Алгоритм гуманітаризації соціокультурного пространства личности будущего инженера	
• Сагуйченко В. В.	129
Культура і освіта	
• Сергієнко А. А.	132
Шкільна літературна освіта: традиції, тенденції, виклики, новаторство	
• Сидоренко Г. Г., Турицька Т. Г.	137
Розвиток критичного мислення та рефлексивної культури вчителів біології як невід'ємна складова удосконалення професійних компетентностей	
• Скоробагатов А. В.	140
Роль методики навчання економіки у закладах загальної середньої освіти	
• Степаненко О. К.	145
Використання тренінгових технологій у процесі викладання дисциплін гуманітарного циклу	
• Уварова О. О.	152
Багатоетнічна парадигма викладання історичних дисциплін і формування міжетнічної толерантності у студентському середовищі	
• Українська К. В.	155
Застосування технік візуалізації навчального матеріалу на уроках історії у 6–7 класах	

• Устиченко С. В., Григораш О. А.	160
Англомовні табори як засіб підвищення мовленнєвої компетенції студентів	
• Харлаш Л. М.	164
Соціально-комунікативна дія в сучасному освітньому процесі	
• Хитько М. М., Шинкаренко В. В.	168
Механізми державного управління загальною середньою освітою	
• Ходаковська О. О.	172
Самостійна робота як особлива форма навчальної діяльності при вивченні математики	
• Шабасєва Л. М.	175
Громадянська освіта: складова освітнього процесу	
• Шабасєва Л. М.	179
Сучасне позашкілля: актуальні проблеми	
• Шепель Ю. О.	184
Особливості сучасної лінгвістики (щодо питання сучасних пріоритетів у викладанні у ЗВО України)	
• Якименко Л. І.	188
Організаційні питання діяльності Чернігівського комітету для створення проекту положення про покращення і влаштування побуту поміщицьких селян	
• Якименко О. В.	193
Вплив позакласної роботи на підвищення рівня мотивації учнів у вивченні іноземної мови	
• Якимчикас Є. В.	197
Ефективний педагогічний тайм-менеджмент під час організації дистанційного навчання	
• Лаврова Л.В.,	202
Засоби масової комунікації та медіа культура в освітньому процесі інформаційного суспільства	
• Різдванецька Л.О.,	207
Мас-медіа та медіаосвітній простір: трансформація освітнього середовища розвитку особистості	
• Струкова Т.А.,	212
Постмодерна інтерпретація освіти як комунікації в середовищі медіакультури	
• Куций А.М.,	217
Освітній простір як медійно-мережна текстова репрезентація	
• Братаніч Б.В.,	223
Дигіталізація та ед'ютейнмент у сучасній освіті: ризики та потенціал розвитку	
• Відомості про авторів	228

Уварова О. О.,
*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри суспільних наук
Одеського національного медичного університету МОЗ України,
м. Одеса, Україна*

**БАГАТОЕТНІЧНА ПАРАДИГМА
ВИКЛАДАННЯ ІСТОРИЧНИХ ДИСЦИПЛІН
І ФОРМУВАННЯ МІЖЕТНІЧНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ
У СТУДЕНТСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ**

Студентство – це одна з найбільш інтенсивних зон міжетнічних контактів, особливо в регіонах з поліетнічним населенням та навчальних закладах, у яких навчаються представники країн ближнього і далекого зарубіжжя. У результаті цих контактів у багатьох студентів закріплюються стереотипи міжетнічного сприйняття і поведінки, які вони пронесуть через усе життя. Згідно дослідженням саме міжетнічні відносини, які складаються у навчальних закладах, є найвпливовішими центрами формування толерантного ставлення української молоді до іноземців [3].

У формуванні толерантності важлива роль належить соціальному інституту освіти. Заклад вищої освіти є одним з найважливіших середовищ виховання особистості, формування громадянської свідомості та міжетнічних установок [4]. Політика навчальних закладів з багатонаціональним складом студентства повинна бути спрямована на виховання основ міжкультурного спілкування і створення соціально-психологічного клімату, що буде сприятливим для розвитку розуміння, поваги й прийняття культури різних народів, представники яких навчаються разом.

Досвід показує, що у цілому в повсякденному житті етнічність переважної більшості студентів не актуалізована та етнічна самоідентифікація не займає провідних позицій. Незважаючи на це, студенти виявляють досить жвавий інтерес до різних етнічних питань. Це підвищує відповідальність університетської освіти за те, як будуть розвиватися процеси міжетнічної взаємодії, і бажано, щоб вони проходили в атмосфері терпимості та

взаємоповаги. Формуванню культури міжетнічного спілкування в студентському середовищі сприяли б культивування зацікавленості культурою України та свого народу, формування у студентів уявлень про багатозначність культур в Україні і світі.

Певна роль у системі формування міжетнічної толерантності у студентів відводиться навчальній роботі. Викладання історичних дисциплін у закладах вищої освіти забезпечує набуття студентством соціального досвіду, сприяє формуванню розвинутої загальної культури. Методику викладання можна оновити за рахунок використання багатоетнічної парадигми висвітлення історії України, про яку вже певний час точиться дискусія у наукових колах [1]. І хоча історики досі не прийшли узгодженої думки щодо переваг багатоетнічного підходу над традиційним національним, вже сьогодні можна використати певні його тези. Зокрема, про необхідність включення меншин до нового наративу української історії як складника колективного «ми» [2].

Народи, що проживають на території України разом з українцями, є невід'ємною частиною української історії. Наше суспільство зацікавлене, аби й вони усвідомили свою причетність до спільного минулого, враховуючи, що культурні здобутки іншоетнічних груп теж є надбанням сьогоденної України [1]. Таким чином буде забезпечено набуття студентством соціального досвіду, засвоєння духовного надбання українського народу та розуміння вагомості внеску національних меншин у всі сфери життя в країні.

Дуже важливо не обмежуватися викладанням лише історії України. Студентам можна запропонувати курси за вибором, наприклад, краєзнавство, етнопсихологія, етнографія тощо. Їхнє викладання не дублює шкільний курс, а виходить на більш високий рівень, спонукаючи студентів до рефлексії знань, тобто до осмислення тих чи інших подій, розгляду їх у паралельній та вертикальній площинах, аналізу фактичної бази, історіографічних пошуків тощо.

Оновлення змісту історичних дисциплін підвищить загальну культуру особистості, а освітня й виховна діяльність будуть знаходитись у тісному

взаємозв'язку. У студентів-іноземців представлення історії України у багатоетнічній парадигмі створить сприятливий психологічний клімат, збагатить кругозір, допоможе у повсякденному спілкуванні.

Отже, використання різноманітних методологічних підходів у викладанні історичних дисциплін має не тільки навчальну, але й виховну мету, збільшить зацікавленість і мотивацію. У процесі навчання у студентів формується рефлексія, усвідомлення себе як представника конкретного народу, виникає повага до батьківщини та її цінностей, створених різними народами.

Список використаних джерел:

1. Дворкін І. В. Багатоетнічна парадигма висвітлення історії України. *Духовно-моральнісні основи та відповідальність особистості у долі людської цивілізації*: зб. наук. пр.: за матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 5–6 листопада 2014 р., м. Харків. Ч. 1. Харків: НТУ «ХП», 2015. С. 282–286.
2. Плохій С. М. Якої історії потребує сучасна Україна? *Український історичний журнал*. 2013. № 3. С. 4–12.
3. Погода Т. А. Міжетнічні відносини у студентському середовищі. *Демографія та соціальна економіка*. 2010. № 2. С. 94–103.
4. Сергієнко Н. П., Дудолад А. В. Особливості формування міжетнічної толерантності студентів у процесі учбової діяльності. *Проблеми екстремальної та кризової психології*. 2014. Вип. 15. С. 235–243.